

RIKSDAGENS SVAR 123/2003 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om försök med regionfullmäktige och om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lagar om försök med regionfullmäktige och om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner (RP 41/2003 rd).

Beredning i utskott

Förvaltningsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (FvUB 13/2003 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om försök med regionfullmäktige

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Syftet med försöket med regionfullmäktige

I denna lag bestäms om ett försök med regionfullmäktige, som kan genomföras i de försöksregioner som nämns i 2 § lagen om försök med samarbete inom regioner (560/2002). Syftet med försöket är att inhämta erfarenheter av regionalt, demokratiskt beslutsfattande och dess effekter på ordnandet, finansieringen, tillgången och kvaliteten på offentliga tjänster samt på kommunalförvaltningen.

Målet med försöket är att hitta olika sätt att trygga en jämlik tillgång på offentliga tjänster och att trygga finansieringen av dem samt att utöka invånarnas möjligheter att delta i uppgifter som kommunerna sköter gemensamt.

2 §

Regionfullmäktige

Regionfullmäktige väljs i samband med kommunalval av invånarna i kommunerna inom försöksregionen för fyra kalenderår i sänder på det sätt som bestäms i denna lag.

Regionfullmäktige har minst en representant för varje kommun inom regionen. Regionfull-

mäktige har minst 27 och högst 85 ledamöter i enlighet med ett avtal mellan kommunerna inom försöksregionen, om inte något annat följer av 14 §.

Fullmäktige väljer bland sina ledamöter en ordförande och ett behövligt antal vice ordförande för fullmäktiges mandattid, om inte fullmäktige har fattat beslut om en kortare tid. Ordföranden och vice ordförandena väljs vid samma valförrättning.

3 §

Regionfullmäktiges allmänna uppgifter

Regionfullmäktige beslutar om de centrala målen för regionförvaltningens verksamhet och ekonomi, om förvaltningsstadgan och andra instruktioner samt om den årliga budgeten och användningen av anslag.

4 §

Avtal om regionförvaltning och regionfullmäktige

När kommunerna inom försöksregionen beslutar om regionförvaltningen och regionfullmäktige skall de åtminstone avtala om

- 1) vilka uppgifter som skall anförtros regionförvaltningen och antalet fullmäktigeledamöter,
- 2) finansieringen av regionförvaltningen och dess uppgifter,
- 3) regionförvaltningens namn,
- 4) upplösning av regionförvaltningen,
- 5) medlemskommunernas andelar i regionförvaltningens tillgångar och deras ansvar för regionförvaltningens skulder samt annat som gäller regionförvaltningens ekonomi,
- 6) hur regionförvaltningen och ekonomin skall granskas,
- 7) ställningen för en medlemskommun som utträder ur regionförvaltningen och för de medlemskommuner som fortsätter verksamheten.

Kommunerna inom försöksregionen kan inte avtala om sådana frågor som kommunallagen (365/1995) reglerar på ett för samkommuner bindande sätt.

Avtalet om regionförvaltningen godkänns av fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen och fastställs av statsrådet vid dess allmänna sammanträde. Avtalet träder i kraft när statsrådet har fastställt det. Fullmäktige i en kommun inom försöksregionen kan säga upp avtalet om regionförvaltningen senast ett år före utgången av regionfullmäktiges mandattid. Uppsägningen träder i kraft vid utgången av regionfullmäktiges mandattid.

Statsrådet kan fastställa ett avtal som avses i 3 mom., om de uppgifter som anförtros regionförvaltningen är av vittgående betydelse samt centrala för ordnandet av servicen eller för ekonomin eller utvecklingen i regionen och dess kommuner. För att ett avtal skall kunna fastställas krävs dessutom att de uppgifter som anförtros regionförvaltningen bildar en tillräckligt betydelsefull helhet för regionfullmäktige.

5 §

Finansiering av regionförvaltningen

Kommunerna inom försöksregionen skall komma överens om att beräkningsgrunden för merparten av den finansiering som kommer från kommunerna för regionförvaltningens uppgifter är en viss summa per invånare eller en viss andel av kommunens inkomster. Avgiftsgrunderna skall vara desamma för alla kommuner inom regionen. När regionförvaltningen inleder sin verksamhet kan man avtala om en övergångstid på högst tre år, under vilken grunderna för kommunernas andelar av finansieringen förenhetligas.

När regionförvaltningen är utbildningsanordnare i stället för medlemskommunerna används som grund för den statliga finansieringen enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) priserna per enhet uträknade särskilt för varje medlemskommun som om medlemskommunerna fortfarande skulle anordna utbildningen.

Regionförvaltningen och medlemskommunerna kan beviljas statsandel och statsunderstöd för utvecklings- och anläggningsprojekt som förutsatts av de uppgifter inom social- och hälso-

vården samt undervisnings- och kulturverksamheten som ankommer på försöksregionen på det sätt som bestäms i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) samt i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

6 §

Andra organ inom regionförvaltningen

För beredningen och verkställigheten av regionfullmäktiges beslutsfattande tillsätter regionfullmäktige en regionstyrelse och en i 71 § kommunallagen avsedd revisionsnämnd för organisering av granskningen av försöksregionens förvaltning och ekonomi.

Inom regionförvaltningen kan finnas andra organ enligt vad regionfullmäktige bestämmer i sin instruktion.

2 kap.

Regionval

7 §

Regionval samt ledamöter och ersättare i fullmäktige

Regionfullmäktigeval (*regionval*) förrättas som direkta, hemliga och proportionella val i samband med kommunalval. Alla röstberättigade har lika rösträtt.

Försöksregionen utgör valdistrikt. I varje kommun inom försöksregionen uppställs egna kandidater. Från varje kommun väljs det antal fullmäktigeledamöter som följer av den räkneoperation som avses i 14 §. För ledamöterna väljs bland de icke-invalda kandidaterna från varje valförbund, parti och gemensam lista som uppträtt i regionvalet ett lika stort antal ersättare som antalet ledamöter, dock minst två. En ledamot som blivit vald i egenskap av kandidat för en valmansförening utanför de gemensamma listorna har ingen ersättare.

Konstateras det att en ledamot har förlorat sin valbarhet eller har han eller hon befriats från sitt

uppdrag eller avlidit, kallar regionfullmäktige-ordföranden i hans eller hennes ställe för den återstående mandattiden en ersättare från valförbundet, partiet eller den gemensamma listan i fråga.

Vid regionval finns de kandidater som uppställts i alla kommuner inom försöksregionen på en sammanställning av kandidatlistorna. Justitieministeriet meddelar närmare föreskrifter om utarbetandet av sammanställningen.

8 §

Rösträtt

Angående rösträtt i regionval gäller vad som föreskrivs om rösträtt i kommunalval.

9 §

Allmän valbarhet

Valbar till regionfullmäktige är den som

- 1) har någon av försöksregionens kommuner som hemkommun,
- 2) har rösträtt i kommunalval i någon kommun inom försöksregionen det år då fullmäktige väljs, och
- 3) inte är omyndig.

Som kandidat vid val till regionfullmäktige får endast ställas upp den som skriftligen har gett sitt samtycke till mottagande av fullmäktigeuppdraget.

10 §

Begränsningar i valbarheten

Valbar till regionfullmäktige är inte

- 1) en statstjänsteman som sköter tillsynsuppgifter som direkt riktar sig mot kommunalförvaltningen, och inte
- 2) den som sköter en ledande uppgift eller en därmed jämförbar ansvarsfull uppgift inom något av regionfullmäktiges uppgiftsområden.

Den som sköter en uppgift som avses i 1 mom. är valbar till fullmäktige, om skötseln av uppgiften upphör innan fullmäktiges mandattid börjar.

11 §

Förrättande av val

Regionval förrättas med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i vallagen (714/1998). Angående rätt att förhandsrösta i regionval gäller dock vad som bestäms i 12 §.

12 §

Rätt att förhandsrösta

Varje röstberättigad får förhandsrösta i regionval på allmänna förhandsröstningsställen och i anstalter i kommunerna inom försöksregionen.

En röstberättigad, vars rörelse- eller funktionsförmåga är så begränsad att han eller hon inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället, får så som bestäms i 55 § vallagen förhandsrösta hemma i den kommun inom försöksregionen som i röst-rättsregistret har antecknats som hans eller hennes hemkommun.

13 §

Kandidatuppställning

Vid kandidatuppställning och kandidatansökan iakttagas i tillämpliga delar 146—156 § vallagen med beaktande av vad som bestäms i denna paragraf.

Om flera partier sluter sig samman till ett valförbund i någon kommun, skall samma valförbund slutas i alla kommuner inom försöksregionen.

Om minst två gemensamma listor som ställer upp kandidater har kommit överens om att bilda en gemensam regionlista, skall varje valombud för en sådan gemensam lista inge anmälan om detta till den kommunala centralvalnämnden samtidigt som anmälan enligt 156 § vallagen görs. Varje gemensam lista som bildar en gemensam regionlista skall ha samma beteckning.

Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har rätt att i en kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst två gånger så stort som

antalet regionfullmäktigeledamöter som skall väljas från kommunen. Om det från kommunen ändå väljs färre än fem regionfullmäktigeledamöter, är det högsta antalet kandidater tio.

Partiernas och valmansföreningarnas valombud vid kommunalval kan också vara valombud vid val till regionfullmäktige.

14 §

Fördelningen av platserna i regionfullmäktige mellan kommunerna

Platserna i regionfullmäktige fördelas mellan kommunerna inom försöksregionen enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid utgången av den sista dagen i maj månad valåret. Invånarantalet i varje kommun divideras med invånarantalet i försöksregionen, och resultatet multipliceras med antalet ledamöter i regionfullmäktige. Varje kommun får ett antal ledamöter som motsvarar det hela tal räkneoperationen ger. Om alla platser inte då blir fördelade, fördelas de återstående platserna mellan kommunerna i den ordning som följer av decimaltalens storlek i de tal som räkneoperationen givit.

Varje kommun skall ha minst en plats i regionfullmäktige. Om den räkneoperation som avses i 1 mom. leder till att någon kommun inom försöksregionen blir utan plats i regionfullmäktige, utökas antalet platser i regionfullmäktige enligt 2 § 2 mom. så att var och en av de kommuner som blivit utan företrädare får en plats.

Justitieministeriet bestämmer om fördelningen mellan platserna i regionfullmäktige i god tid före valet genom beslut som publiceras i Finlands författningssamling.

15 §

Uträkning av valresultatet i kommunen

Centralvalnämnden i kommunen fastställer vid ett sammanträde som hålls den tredje dagen efter valdagen och som börjar klockan 12.00 de röstetal som varje kandidat, parti, valförbund eller gemensam lista har fått sammanlagt i kommunen, och meddelar utan dröjsmål de sålunda

fastställda röstetalen och det totala antalet avgivna röster i kommunen till centralvalnämnden för regionvalet.

Centralvalnämnd för regionvalet är centralvalnämnden i den kommun inom försöksregionen som har det största invånarantalet enligt 14 § 1 mom.

16 §

Bestämmande av valresultatet

Efter att ha fått det meddelande som avses i 15 § från centralvalnämnderna i försöksregionens kommuner räknar centralvalnämnden för regionvalet samman röstetalen för varje parti, valförbund, gemensam regionlista och gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista inom försöksregionen. Härfter tilldelas varje parti, valförbund, gemensam regionlista och gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista regionjämförelsetal, så att varje parti, valförbund och gemensam lista som första jämförelsetal erhåller partiets, valförbundets eller den gemensamma listans hela antal röster, som andra jämförelsetal hälften därav, som tredje jämförelsetal en tredjedel, som fjärde jämförelsetal en fjärdedel, och så vidare. Regionjämförelsetal för en kandidat för en valmansförening som inte hör till någon gemensam lista är kandidatens röstetal. Härnäst placeras alla regionjämförelsetal i den ordning som deras storlek anger och av dem väljs från seriens början ett antal som motsvarar antalet platser i regionfullmäktige. Dessa regionjämförelsetal visar hur många platser varje parti, valförbund, gemensam regionlista, gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista eller valmansförening som inte hör till någon gemensam lista får i regionfullmäktige.

17 §

Besättande av platserna i fullmäktige från de enskilda kommunerna

Om ett parti, ett valförbund, en gemensam regionlista eller en gemensam lista som inte hör

till någon gemensam regionlista har fått endast en plats i regionfullmäktige, besätts platsen i den kommun där partiets, valförbundets, den gemensamma regionlistans eller den utanför de gemensamma regionlistorna stående gemensamma listans kandidater har fått flest röster. Om ett parti, ett valförbund, en gemensam regionlista eller en gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista har fått minst två platser i fullmäktige, fördelas de mellan kommunerna i samma förhållande som partiets, valförbundets, den gemensamma regionlistans eller den utanför de gemensamma regionlistorna stående gemensamma listans röster fördelar sig mellan kommunerna. För detta divideras det röstetal partiet, valförbundet, den gemensamma regionlistan eller den gemensamma lista som inte hör till någon gemensam regionlista fått i kommunen med det röstetal som partiet, valförbundet, den gemensamma regionlistan eller den gemensamma lista som inte hör till någon gemensam regionlista fått inom försöksregionen, och det tal som erhålls multipliceras med det antal platser i fullmäktige som partiet, valförbundet, den gemensamma regionlistan eller den gemensamma lista som inte hör till någon gemensam regionlista fått i försöksregionen. Från varje kommun väljs ett antal kandidater för partiet, valförbundet eller den gemensamma listan som motsvarar det hela tal som resultatet utvisar. Om partiets, valförbundets eller den gemensamma listans alla platser inte blir besatta på detta sätt, fördelas de återstående platserna mellan kommunerna i den ordning som följer av decimaltalens storlek.

I varje kommun fördelas de fullmäktigeplatser som bestämts på det sätt som anges i 1 mom. inom partierna, valförbunden och de gemensamma listorna i den ordning som kandidaternas personliga röstetal anger.

18 §

Överföring av fullmäktigeplatser inom ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista från en kommun till en annan

Om det efter att fullmäktigeplatserna har besatts från de enskilda kommunerna i enlighet

med 17 § från någon kommun har valts flera fullmäktigeledamöter än vad som bestäms i justitieministeriets beslut enligt 14 § 3 mom., överförs från kommunen ett antal fullmäktigeplatser som motsvarar skillnaden till en sådan kommun där antalet fullmäktigeplatser på motsvarande sätt har blivit för litet. Ett partis, ett valförbunds eller en gemensam listas enda fullmäktigeplats kan inte överföras till en annan kommun.

Centralvalnämnden för regionval överför vid behov från en kommun som i enlighet med 1 mom. har extra platser till en kommun som bestäms genom lottning den plats som har det lägsta personliga röstetalet.

19 §

Ersättare i fullmäktige

Till ersättare för en regionfullmäktigeledamot utses den första icke-invalda kandidat i samma kommun från det parti, det valförbund eller den gemensamma lista som den valde hörde till.

Om en regionfullmäktigeledamot inte får en ersättare på något annat sätt, utses till ersättare den icke-invalda kandidat i kommunen som enligt 17 § skulle vara den följande att bli vald.

Om en ersättare blir fullmäktigeledamot eller bortfaller av någon annan orsak, skall centralvalnämnden för regionvalet utse en ny ersättare för regionfullmäktigeledamoten med iakttagande av vad som bestäms i 1 och 2 mom.

20 §

Fastställande och tillkännagivande av valresultatet

Centralvalnämnden för regionvalet fastställer, offentliggör samt tillkännager resultatet av regionvalet med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om kommunalval.

21 §

Sökande av ändring i valresultatet

Ändring i ett beslut genom vilket resultatet av regionval har fastställts får sökas på det sätt som

i 8 kap. vallagen bestäms om sökande av ändring i kommunalval.

När det bestäms om nyval och när valresultatet rättas tillämpas 103 § vallagen.

22 §

Tillämpning av andra bestämmelser vid regionval

Till den del något annat inte bestäms i denna lag iakttas vid regionval bestämmelserna i vallagen. Vid regionval iakttas dessutom bestämmelserna om kommunalval, om inte något annat bestäms i denna lag, samt 37 och 38 § kommunallagen.

Vid regionval iakttas vad som i lagen om anmälan av kandidaters valfinansiering (414/2000) föreskrivs om anmälan av valfinansiering vid kommunalval. Anmälan görs till centralvalnämnden för regionvalet.

23 §

Förordnande om val och närmare bestämmelser

Justitieministeriet förordnar om regionval senast före utgången av mars månad valåret och utfärdar genom förordning de närmare bestämmelser som behövs för förrättandet av val.

3 kap.

Särskilda bestämmelser

24 §

Tillämpning av annan lagstiftning

Angående regionförvaltningen, invånarnas rätt till inflytande, förtroendevalda, anställda, förvaltningsförfarande, ekonomi, granskning av förvaltningen och ekonomin samt kommunernas samarbete gäller i tillämpliga delar vad som i kommunallagen bestäms om samkommuner. På regionfullmäktige tillämpas kommunallagens bestämmelser om fullmäktige och på regionstyrelsen kommunallagens bestämmelser om kommunstyrelsen.

Angående de uppgifter som överförts till regionförvaltningen samt om de tjänstemän och arbetstagare som sköter dessa uppgifter gäller vad som särskilt bestäms om dem i den lagstiftning som gäller de överförda uppgifterna.

25 §

Ändringssökande

Angående sökande av ändring i beslut som regionförvaltningens organ fattat med stöd av denna lag gäller vad som i 11 kap. kommunallagen bestäms om rättelseyrkande och kommunalbesvär. Rättelseyrkande och kommunalbesvär får även anföras av kommuner och kommunmedlemmar inom försöksregionen.

Angående sökande av ändring i beslut som regionförvaltningens organ har fattat i fråga om en uppgift som överförts till organet gäller vad som bestäms om ändringssökande i den lagstiftning som gäller den överförda uppgiften.

26 §

Organisationskommission för regionförvaltningen

För en ny regionförvaltning skall en organisationskommission tillsättas senast fyra månader före regionvalet.

Antalet medlemmar och ersättare i organisationskommissionen bestäms och kommissionen tillsätts av länsstyrelsen. Kommunstyrelserna i kommunerna inom försöksregionen skall för länsstyrelsen föreslå medlemmar och ersättare. Länsstyrelsen skall, när den utser medlemmar och ersättare, följa kommunstyrelsernas förslag, om de inte står i strid med varandra och kommissionens sammansättning blir lagenlig. Kommissionen väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

Organisationskommissionen sköter förberedelserna inför ordnandet av regionförvaltningen till dess valresultatet har fastställts och regionstyrelsen inleder sin mandattid.

Angående organisationskommissionen gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om kommunstyrelsen.

27 §

Organisering av regionförvaltningen

När det första gången har förrättats regionval i en försöksregion och valresultatet har fastställts skall det nya regionfullmäktige utan dröjsmål och utan hinder av 4 § 1 mom. välja regionstyrelse och vidta andra åtgärder som är nödvändiga för att ordna regionförvaltningen.

Den till åldern äldste regionfullmäktigeledamoten skall kalla regionfullmäktigeledamöterna till det första sammanträdet och leda ordet där tills ordförande och vice ordförande för fullmäktige har utsetts.

De som valts till regionstyrelsen börjar genast sköta sina uppdrag. De andra förtroendevalda samt tjänstemännen börjar sköta sina uppdrag först när avtalet om regionförvaltningen träder i kraft, om det inte besluts att de skall börja sköta sina uppdrag redan tidigare.

4 kap.

Ikraftträdande

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till utgången av 2012.

Lag

om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 juni 2002 om försök med samarbete inom regioner (560/2002) 3 §, 4 §
2 mom. och 21 § och
fogas till lagen en ny 5 a § som följer:

3 §

Överföring av kommuners uppgifter och beslutanderätt

I kommunallagen (365/1995) eller i någon annan lag föreskrivna uppgifter och beslutanderätten för en kommun inom en försöksregion kan överföras på det sätt som föreskrivs i 4, 5 och 5 a §. Uppgifter och beslutanderätt kan dock inte med stöd av denna lag överföras från en sådan samkommun som kommunerna enligt lag skall höra till.

4 §

Överföring av uppgifter och beslutanderätt till ett regionalt organ

Medlemmarna i organet skall vara valda av fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen. Varje kommun skall ha åtminstone en medlem i organet. På organet och dess personal tillämpas i övrigt vad som i kommunallagen bestäms om samkommuner och personal.

5 a §

Överförande av uppgifter och beslutanderätt till regionförvaltningen

Kommunala uppgifter och kommunal beslutanderätt kan överföras till en regionförvaltning, vars högsta beslutanderätt utövas av regionfullmäktige som valts av invånarna i kommunerna inom försöksregionen. Bestämmelser om regionförvaltningen finns i lagen om försök med regionfullmäktige (/20).

21 §

Ikraftträdande och giltighet

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002 och gäller till den 31 december 2012. Lagens 6 § träder likväl i kraft den 1 januari 2003.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om kommunala uppgifter och kommunal beslutanderätt i enlighet med 5 a § överförs till regionförvaltningen, överförs uppgifter och beslutanderätt som baserar sig på avtal som statsrådet fastställt innan lagen om försök med regionfullmäktige trätt i kraft och som anförtratts försöksregionens andra organ till regionförvaltningen när den inleder sin verksamhet.

Helsingfors den 15 december 2003